

**แนวทางการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ข้าวเหนียวโพนงามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
ตำบลโพนงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี**
**GUIDELINE FOR PACKAGING DEVELOPMENT OF PHON NGAM STICKY RICE,
THE COMMUNITY ENTERPRISE GROUP PHON NGAM SUBDISTRICT,
NONG HAN DISTRICT, UDON THANI PROVINCE**

อรรณพ ต.ศรีวังษ์* และ วสุธา อูย์พิตัง

Annop T.Srivong* and Vasuta Auyapitang

สาขาวิชาการจัดการการค้า ศูนย์การศึกษาจังหวัดอุดรธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
Trade Management Program of Udon Thani Provincial Education Center,
Suansunandha Rajabhat University

Received: 12 July 2022

Accepted: 9 October 2022

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ข้าวเหนียวโพนงามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลโพนงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี 2) เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณลักษณะบรรจุภัณฑ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ ข้าวเหนียวโพนงามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลโพนงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี โดยใช้แบบสนทนาเชิงกลุ่มและแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย กลุ่มที่ใช้ในการศึกษาคือ สนทนากลุ่มกลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ตำบลโพนงาม จำนวน 6 คน และเก็บข้อมูลจากผู้ซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเหนียวโพนงาม จำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ การสนทนากลุ่ม พบว่า ความคิดเห็นส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับ บรรจุภัณฑ์ที่มีขนาดพอเหมาะลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า แนวตั้ง ง่ายต่อการบรรจุ สามารถจัดวางบนชั้นหรือตู้แสดงได้อย่างเหมาะสม เปิดปิดได้ง่าย บนตัว บรรจุภัณฑ์ แสดงถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลโพนงาม ผลการทดสอบ

* Corresponding author: อรรณพ ต.ศรีวังษ์

E-mail: Annop.ts@ssru.ac.th

สมมุติฐาน พบว่า คุณลักษณะ บรรจุภัณฑ์ ได้แก่ ด้านการถ่ายเท ด้านการจัดเก็บ ด้านการเคลื่อนย้าย ด้านความคงทน ด้านประโยชน์หลังการใช้งานมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อข้าวเหนียวโพนงามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, คุณลักษณะบรรจุภัณฑ์, กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the development guidelines for Phon Ngam sticky rice packaging of community enterprises Phon Ngam Sub-district, Nong Han District, Udon Thani Province 2) study of packaging characteristics that Influence on purchasing decisions to buy Phon Ngam sticky rice of the community enterprise group, Phon Ngam Subdistrict, Nong Han District, Udon Thani Province. The group discussion and questionnaire were used as research tools. The group used in the study was a discussion group of 6 members of Phon Ngam Enterprise and collected data from 400 buyers of Phon Ngam glutinous rice products. The statistics used in the data analysis were mean, standard deviation and multiple regression analysis of group discussion. It was found that the majority of the opinions focused on the packaging of a decent size like a vertical rectangle. Easy to pack, properly placed on a shelf or display cabinet easy to open and close on the packaging showing the identity of the community enterprise group of Phon Ngam. The hypothesis testing results showed that the packaging characteristics were the transfer aspect. Storage mobility, durability, after-use influence on purchasing decision, and purchasing decision of Phon Ngam glutinous rice of the community enterprise group.

Keywords: The Packaging Development, Packaging Feature, Community Enterprise Group

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศกสิกรรม ประชาชนในประเทศเน้นการเพาะปลูกพืชไร่ เช่น ข้าว ข้าวโพด อ้อย ถั่วเหลือง ถั่วเขียว พืชสวนนิยมปลูกทุเรียน ส้ม มะม่วง มังคุด กล้วย ในจำนวนพืชหลากหลายชนิดที่ปลูกภายในประเทศไทย เกษตรกรนิยมปลูกมากที่สุด คือ ข้าว เนื่องจากประชาชนในประเทศไทยบริโภคข้าวเป็นอาหารหลัก ซึ่งไทยมีพื้นที่นาข้าว ประมาณ 60 ล้านไร่ทั่วประเทศ มีผลผลิตข้าวเปลือกอยู่ที่ประมาณ 30-32 ล้านตัน ต่อปี หรือประมาณ 20 ล้านตันต่อปีสำหรับข้าวสาร โดยการปลูกข้าวของไทยสัดส่วนประมาณ ร้อยละ 85 ของผลผลิตทั้งหมดโดยการเน้นพึ่งน้ำฝน มีช่วงเวลาเพาะปลูกในฤดูฝน คือเดือน กรกฎาคม ถึงกันยายน ของทุกปี และเก็บเกี่ยวในช่วงปลายปี เรียกว่า “ข้าวนาปี” ซึ่งได้ผลผลิตทั้งข้าวเจ้า ข้าวหอมมะลิ และ ข้าวเหนียว ส่วนอีกร้อยละ 15 ของผลผลิตรายปี เป็นข้าวที่ปลูกนอกฤดูเพาะปลูกปกติโดยอาศัยน้ำจากระบบชลประทานเรียกว่า “ข้าวนาปรัง” ประเทศไทยถือเป็นฐานการผลิตข้าวที่เป็นอันดับต้นๆ ของโลก โดยบริโภคภายในประเทศ และยังส่งออกไปยังต่างประเทศ (กฤณพงศ์ ศรีพงษ์พันธุ์กุล, 2556)

แม้ข้าวจะเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของประเทศไทย แต่ปัญหาสำหรับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวกลับเป็นปัญหาที่พบเจอได้แทบทุกพื้นที่ ไม่เว้นแม้แต่กลุ่มเกษตรกรในภาคตะวันออก เฉียงเหนือซึ่งมีพื้นที่การปลูกข้าวเป็นอันดับหนึ่งของประเทศไทย แต่กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ก็ยังคงประสบปัญหาความยากจนอยู่เช่นเดิม อันเนื่องมาจาก กลไกการตลาดไม่ว่าจะเป็น ความต้องการบริโภคในประเทศ การส่งออกไปยังต่างประเทศ การถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง หรือโรงสี ปัญหาจากต้นทุนที่เพิ่มสูงขึ้นจากภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน การไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคได้โดยตรง เหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่พบได้จากสภาพ ดังนั้น กลุ่มเกษตรกร จึงได้มีแนวคิดในการรวมกลุ่ม ใช้โรงสีชุมชนของตนเอง และมีการพัฒนาทางด้านการตลาด นำข้าวสารที่สีได้มาบรรจุถุงขายภายใต้ตราสินค้าของทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อเป็นการสร้างรายได้ถึงแก่เกษตรกรผู้ปลูกโดยตรง บรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ เพราะ บรรจุภัณฑ์เป็นส่วนหนึ่งของสินค้า จัดเป็นสิ่งแรกที่ผู้บริโภคได้เห็น บรรจุภัณฑ์ที่โดดเด่น สวยงามก็จะได้รับความสนใจและนำไปสู่การตัดสินใจซื้อ และยังมีบทบาทในการปกป้องผลิตภัณฑ์ภายในดึงดูดความสนใจให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อด้วยตัวมันเอง (Briston & Neill, 1972)

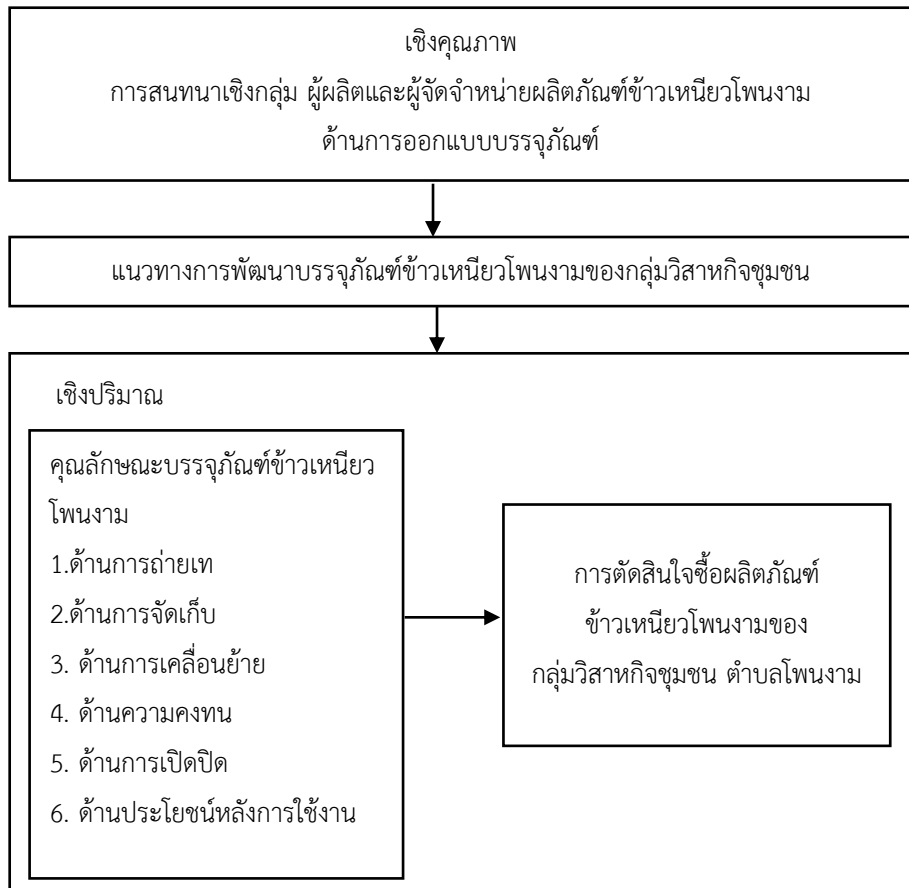
ข้าวเหนียวโพนงาม เป็นข้าวเหนียวที่ปลูกในพื้นที่ตำบลโพนงามโดยความรู้ในด้านการเกษตรการปลูกข้าวตามวิธีดั้งเดิมที่สืบทอดองค์ความรู้มาจากบรรพบุรุษ จากข้อมูลองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม (2564) อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 60 ของจำนวนประชากรทั้งหมดมีพืชสำคัญ ได้แก่ ข้าว มีพื้นที่ในการทำนา ทั้งหมด 22,106 ไร่ มีการรวมตัวของกลุ่มวิสาหกิจหลายแห่ง หมู่ที่ 5 บ้านโคก ตำบลโพนงามมีการรวมกลุ่มกันเป็นวิสาหกิจชุมชน เน้นการปลูกข้าวเหนียวซึ่งเป็นอาหารหลักของผู้บริโภคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงได้จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียวตำบลโพนงาม มีจุดแข็งของกลุ่ม คือ สมาชิกของกลุ่มนั้นเต็มใจในการรวมกลุ่มจัดเป็นวิสาหกิจชุมชน มีความสนใจเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับข้าวสารเหนียว เพื่อนำพากลุ่มดำเนินกิจกรรมให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันกับพ่อค้าคนกลาง และโรงสีเอกชนภายนอก

จากการปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและกลุ่มวิสาหกิจฯ พบว่า ทางกลุ่มต้องการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ภายใต้แบรนด์ของตนเอง โดยดำเนินการแปรรูปสีข้าวผ่านโรงสีของชุมชน ซึ่งบรรจุภัณฑ์ควรสื่อให้ผู้บริโภค ประทับใจสามารถสื่อถึงข้าวเหนียวบ้านโพนงามเพื่อจูงใจให้กลับมาซื้อซ้ำ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการกดราคาจากคนกลางและโรงสีภายนอก ส่งเสริมให้กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่มีรายได้เพิ่มขึ้น และเข้าใจการตลาดเพื่อสามารถนำเสนอผลิตภัณฑ์จากข้าวเหนียวบ้านโพนงาม จากปัจจัยต่างๆที่ได้จากการปรึกษาหารือร่วมกันทางคณะผู้วิจัย จึงได้ทำการวิจัย แนวทางการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ข้าวเหนียวโพนงามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลโพนงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี เพื่อนำไปสู่การยกระดับบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อลดความยากจนและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของคนในชุมชนตำบลโพนทอง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ข้าวเหนียวโพนงามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลโพนงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณลักษณะบรรจุภัณฑ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อข้าวเหนียวโพนงามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลโพนงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

สำหรับการวิจัย การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ข้าวเหนียวโพนงามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลโพนงาม อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยใช้การศึกษาแบบ โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กำหนดกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยใช้การสนทนาแบบกลุ่ม (Focus group) โดยกำหนดเป็นกลุ่มผู้ผลิต 3 คนและจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ข้าวเหนียวโพนงาม จำนวน 3 คน ซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลบ้านโพนงาม

1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

โดยสนทนากลุ่ม โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) สอบถามข้อมูลโดยใช้วิธีการจัดบันทึกรวบรวมข้อมูลทั้งหมด โดยใช้คำถามปลายเปิด (Open end questions) แบ่งออกเป็น 4 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้สนทนา ตอนที่ 2 สนทนาเกี่ยวกับคุณลักษณะบรรจุภัณฑ์ ข้าวเหนียวโพนงาม ตอนที่ 3 สนทนาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ตอนที่ 4 สนทนาเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) วิเคราะห์ความหมายทางภาษาโดยตรงของตัวบทเนื้อหาในของบท วิเคราะห์ความหมายทางความรู้สึกของคู่สัมภาษณ์ ซึ่งจะรวมการตีความและนัยทางบริบทของภาษา และผู้ใช้ภาษา (นิศา ชูโต, 2551)

โดยกำหนดรหัสข้อความใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนี้

A1 ย่อมาจาก ผู้ผลิต 1	หมายถึง ผู้สนทนาคนที่ 1
A2 ย่อมาจาก ผู้ผลิต 2	หมายถึง ผู้สนทนาคนที่ 2
A3 ย่อมาจาก ผู้ผลิต 3	หมายถึง ผู้สนทนาคนที่ 3
P1 ย่อมาจาก ผู้จัดจำหน่าย	หมายถึง ผู้สนทนาคนที่ 4
P2 ย่อมาจาก ผู้จัดจำหน่าย	หมายถึง ผู้สนทนาคนที่ 5
P3 ย่อมาจาก ผู้จัดจำหน่าย	หมายถึง ผู้สนทนาคนที่ 6

2. การวิจัยเชิงปริมาณ

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือกลุ่มผู้ซื้อผลิตภัณฑ์ ข้าวเหนียวโพนงาม ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลโพนงาม ตั้งแต่ สิงหาคม 2564 – กรกฎาคม 2565 ซึ่งไม่ทราบจำนวน

ประชากรที่แน่นอน จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของคอแครน (Cochran, 1977) โดยกำหนดสัดส่วนของประชากรที่ต้องการจะสุ่ม 50% หรือ 0.5 มีค่าความเชื่อมั่น 95% และยอมให้คลาดเคลื่อน 5% หรือ 0.05 จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 ราย เพื่อป้องกันความไม่สมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง จึงเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับงานวิจัยนี้เป็นจำนวน 400 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling)

2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ทำการศึกษาทฤษฎีแนวคิด และวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดขอบเขตการวิจัยและสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมกับวัตถุประสงค์งานวิจัย นำแบบสอบถามที่ร่างได้ทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 คน พิจารณาตรวจสอบ หาค่าความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัย IOC (Index of Item-Objective Congruence) นำแบบสอบถามที่แก้ไขไปดำเนินการทดสอบ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่าง 30 ชุด ทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability analysis) ได้ค่าคะแนน 0.960 จากนั้น ปรับปรุงรูปแบบสอบถามอีกครั้ง เพื่อแก้ไขปรับปรุงจนได้เครื่องมือที่ประสิทธิภาพ

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

เก็บข้อมูลโดยแบบสอบถาม วิธีการแจกแบบสอบถามที่มีรายละเอียดเพื่อเก็บข้อมูลตามวัตถุประสงค์อย่างครบถ้วน ลักษณะคำถามที่ใช้เป็นแบบปลายปิด (Close-end questions) เลือกวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) เก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง แบบสอบถามถูกแจกให้กับกลุ่มซื้อผลิตภัณฑ์ ข้าวเหนียว โพนงามจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยมี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple regression)

2.4 เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) คุณลักษณะบรรจุภัณฑ์ ข้าวเหนียวโพนงาม ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลโพนงาม จังหวัดอุดรธานี ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคลใช้มาตรานามบัญญัติ (Nominal Scale) ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษาและรายได้

ตอนที่ 2 ระดับความคิดเห็นในด้านคุณลักษณะบรรจุกัณฑ์ข้าวเหนียวโพนงาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales) ตาม วิธีการของ ลิเคิร์ท (Likert Method) ได้แก่ ด้านการถ่ายเท ด้านการจัดเก็บ ด้านการเคลื่อนย้าย ด้านความคงทน ด้านการเปิดปิด และด้านประโยชน์หลังการใช้งาน

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเหนียวโพนงาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales) ตามวิธีการของ ลิเคิร์ท (Likert Method)

สรุปผลการวิจัย

การสนทนาแบบกลุ่ม ผู้ประกอบการผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่าย

ผลสรุปความคิดเห็นคุณลักษณะบรรจุกัณฑ์ในการถ่ายเท ผู้ผลิตให้ความเห็นถึงบรรจุกัณฑ์ที่สามารถบรรจุข้าวสารได้ง่าย และผู้จัดจำหน่าย เห็นว่าควรคำนึงถึงกล่องที่เป็นรูปแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวดิ่งเพื่อง่ายต่อการบรรจุข้าวสาร ด้านการจัดเก็บในความเห็นผู้จัดจำหน่ายควรเป็นบรรจุกัณฑ์ที่มีขนาดเหมาะสมสามารถจัดวางอยู่บนชั้นสินค้า หรือตู้แสดงสินค้าได้อย่างเหมาะสม ด้านการเคลื่อนย้าย ผู้ผลิตเห็นว่าควรให้ความสำคัญกับวัสดุของตัวบรรจุกัณฑ์ วัสดุทนน้ำหนักไม่มาก เช่น กล่องกระดาษเพราะเหมาะกับตัวสินค้าที่เป็นข้าวสารเหนียว ในขณะที่กลุ่มผู้จัดจำหน่ายให้ความสำคัญกับรูปแบบการขนส่งที่ไม่ส่งผลให้บรรจุกัณฑ์เสียหาย ด้านความคงทนกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เห็นตรงกันว่าบรรจุกัณฑ์ควรมีความคงทนใช้วัสดุที่เหมาะสม มีน้ำหนักไม่มาก และมีตัวบรรจุกัณฑ์ที่สวยงามแสดงถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลโพนงาม ด้านการเปิด ปิด กลุ่มผู้จัดจำหน่ายต้องการบรรจุกัณฑ์ที่เปิดปิด ได้ง่าย เสนอว่าภายในควรใช้ข้าวสารเหนียวบรรจุในถุงพลาสติกเพื่อง่ายต่อการ เปิดปิดกล่องจากภายนอกเพื่อไม่ให้ข้าวสารจากภายในเสียหาย ด้านประโยชน์หลังการใช้งาน กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ ไม่ได้ให้ความสำคัญมากนักเนื่องจากเห็นว่า ผลิตภัณฑ์ข้าวเหนียวโพนงาม ควรจำหน่ายในรูปแบบของฟากเป็นผลิตภัณฑ์แสดงถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่น ฉะนั้นบรรจุกัณฑ์นอกจากความคงทนง่ายต่อการพกพา ยังต้องสามารถจัดเรียงบนชั้นแสดงสินค้าเพื่อดึงดูดความสนใจ เน้นความสวยงามเหมาะในการเป็นของขวัญในโอกาสสำคัญ เช่น สงกรานต์หรือ วันปีใหม่

ผลการศึกษาอิทธิพลของคุณลักษณะบรรจุกัญท์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อข้าวเหนียวโพนงามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลโพนงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 21-30 ปี ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชนหรือเจ้าของธุรกิจส่วนตัว มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี รายได้อยู่ระหว่าง 15001 – 25,000 บาทต่อเดือน

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของบรรจุกัญท์ ข้าวเหนียวโพนงาม ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลโพนงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

คุณลักษณะของบรรจุกัญท์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านการถ่ายเท	4.18	0.56	มาก
ด้านการจัดเก็บ	4.20	0.57	มาก
ด้านการเคลื่อนย้าย	4.14	0.60	มาก
ด้านความคงทน	4.08	0.65	มาก
ด้านการเปิด ปิด	4.30	0.59	มาก
ด้านประโยชน์หลังการใช้งาน	4.16	0.61	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของบรรจุกัญท์ ข้าวเหนียวโพนงามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลโพนงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

ด้านการถ่ายเท ผู้บริโภคมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับบรรจุกัญท์ที่มีความสะดวก ง่ายต่อการบรรจุ

ด้านการจัดเก็บ ผู้บริโภคมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับบรรจุกัญท์สามารถจัดเรียงในที่จัดเก็บได้อย่างเหมาะสม

ด้านการเคลื่อนย้าย ผู้บริโภคมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับบรรจุกัญท์ใช้วัสดุเหมาะสมเคลื่อนย้ายได้ง่าย

ด้านความคงทน ผู้บริโภคมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับบรรจุกัญท์ผลิตมาจากวัสดุที่เหมาะสมกับตัวสินค้า

ด้านการเปิด ปิด ผู้บริโภคมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับบรรจุภัณฑ์ต้องสามารถเปิดปิดได้ง่าย

ด้านประโยชน์หลังการใช้งาน ผู้บริโภคมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อผู้บริโภคให้ความสำคัญกับบรรจุภัณฑ์สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ในครัวเรือน

ตารางที่ 2 การทดสอบความสัมพันธ์คุณลักษณะของบรรจุภัณฑ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเหนียวโพนงามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลโพนงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

คุณลักษณะของบรรจุภัณฑ์	B	S.E.	BETA	t	Sig	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	0.714	0.171		4.173	0.000*		
ด้านการถ่ายเท	0.275	0.059	0.256	4.664	0.000*	0.369	2.708
ด้านการจัดเก็บ	0.163	0.062	0.154	2.625	0.000*	0.320	3.120
ด้านการเคลื่อนย้าย	0.214	0.058	0.215	3.661	0.000*	0.321	3.120
ด้านความคงทน	0.346	0.048	0.376	7.230	0.000*	0.411	2.434
ด้านการเปิด ปิด	0.058	0.049	0.056	1.165	0.245	0.473	2.115
ด้านประโยชน์หลังการใช้งาน	0.210	0.055	0.209	3.793	0.000*	0.364	2.744

$R = 0.751$ $R^2 = 0.558$ $SEE = 0.399$ $F = 84.801^*$

* ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมุติฐาน คุณลักษณะของบรรจุภัณฑ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ ข้าวเหนียวโพนงามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลโพนงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ผลการทดสอบ พบว่า ตัวแปรอิสระ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการถ่ายเท ด้านการจัดเก็บ ด้านการเคลื่อนย้าย ด้านความคงทน ด้านประโยชน์หลังการใช้งาน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) ร้อยละ 75.01 สามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ ข้าวเหนียวโพนงาม ได้ร้อยละ 55.80 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ (SEE) ร้อยละ 39.90 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์พบว่าคุณลักษณะบรรจุภัณฑ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเหนียวโพนงามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมากที่สุด คือ ด้านความคงทน (BETA = 0.376) รองลงมาคือ ด้านการถ่ายเท (BETA = 0.256) ด้านการเคลื่อนย้าย (BETA = 0.215) ด้านประโยชน์หลังการใช้งาน

(BETA = 0.209) และด้านการจัดเก็บ (BETA = 0.154) มีเพียง ด้านด้านการเปิด ปิดเท่านั้น ที่ไม่สามารถพยากรณ์การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเหนียวโพนงามได้

อภิปรายผล

ผลการศึกษา คุณลักษณะของบรรจุภัณฑ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ ข้าวเหนียวโพนงามของกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนตำบลโพนงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี จากผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของบรรจุภัณฑ์ ได้แก่ ด้านการถ่ายเท ด้านการจัดเก็บ ด้านการเคลื่อนย้าย ด้านความคงทน และด้านประโยชน์หลังการใช้งานมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ ข้าวเหนียวโพนงาม ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลโพนงาม และสอดคล้องกับการสนทนากลุ่ม ดังนี้ ด้านการถ่ายเทของบรรจุภัณฑ์ มีการเสนอให้เป็นลักษณะ กล่องสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้ง เพื่อบรรจุได้ง่ายในด้านการจัดเก็บควรให้บรรจุภัณฑ์มีขนาดเหมาะสมจัดเรียงบนชั้นวางสินค้าได้สะดวกซึ่งสอดคล้องกับ พาฝัน รัตนะ และคณะ (2563) พบว่า ตัวบรรจุภัณฑ์ รูปทรงเป็นทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้ง สะดวกต่อการวางโชว์ผลิตภัณฑ์ เนื่องจากเป็นขนาดที่มีปริมาณพอเหมาะไม่ใหญ่หรือเล็กเกินไป ด้านการเคลื่อนย้ายและด้านความคงทนมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีการเสนอให้ใช้กล่องกระดาษเนื่องจากมี น้ำหนักไม่มาก สามารถเคลื่อนย้ายได้สะดวกมีความสามารถในการปกป้องผลิตภัณฑ์ภายใน สามารถจัดส่งได้ง่าย สอดคล้องกับ สุมาลี ทองรุ่งโรจน์ (2555) ที่กล่าวว่า บรรจุภัณฑ์ที่ดีต้อง มีความแข็งแรงและสามารถเก็บรักษาสินค้าได้นาน และสอดคล้องกับ ชลธิศ ดาราวงษ์ (2558) ที่กล่าวว่า ตัวบรรจุภัณฑ์ที่ดีนั้นควรอำนวยความสะดวกในการถือ หรือเคลื่อนย้ายแก่ผู้ซื้อ สินค้า ด้านประโยชน์หลังการใช้งาน ตัวบรรจุภัณฑ์ของข้าวเหนียวโพนงามควรให้ความสำคัญกับการเป็นของฝากที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านโพนงาม บรรจุภัณฑ์ต้องดึงดูดความสนใจเมื่ออยู่บนชั้นแสดงสินค้า เหมาะแก่การเป็นของขวัญในโอกาสสำคัญ เช่น สงกรานต์หรือ วันปีใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับ ณฐาพัชร์ วรพงศ์พัชร์ และคณะ (2563) พบว่า ในการพัฒนา บรรจุภัณฑ์ เหมาะสมกับการใช้งาน พกพาง่าย คุ้ยไม่เซย เหมาะสำหรับเป็นของฝากในเทศกาล ต่าง ๆ ได้ เช่น ปีใหม่ หรือซื้อเป็นของขวัญที่ระลึก ในขณะที่ด้านการเปิดปิด ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเหนียวโพนงาม ซึ่งสอดคล้องกับ ประภัสสร คุ้มตระกูล (2559) พบว่า คุณลักษณะบรรจุภัณฑ์ด้านการเปิดและปิดใหม่ ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การศึกษาคุณลักษณะบรรจุภัณฑ์ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ ข้าวเหนียวโพนงาม พบว่าด้านการถ่ายเท ด้านการจัดเก็บ ด้านการเคลื่อนย้าย ด้านความคงทน และด้านประโยชน์หลังการใช้งาน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ จึงขอเสนอแนวทางการปรับปรุงคุณลักษณะของบรรจุภัณฑ์เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ดังต่อไปนี้

- 1) ด้านการถ่ายเท บรรจุภัณฑ์ควรมีลักษณะเป็นกล่องสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้งฝาเปิดด้านบน เพื่อง่ายต่อการบรรจุข้าวสารเหนียว บนบรรจุภัณฑ์มีลวดลายและภาพที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านโพนทอง
- 2) ด้านการจัดเก็บ ควรมีการใช้พลาสติกห่อข้าวสารก่อนบรรจุลงกล่องบรรจุภัณฑ์ เพื่อให้ได้ขนาดพอเหมาะกับกล่องบรรจุภัณฑ์ ทั้งยังสามารถป้องกันความชื้นที่อาจเกิดกับข้าวสารเหนียวที่บรรจุภายในกล่องได้
- 3) ด้านการเคลื่อนย้ายบรรจุภัณฑ์ ควรมีขนาดเริ่มต้นที่ 1 กิโลกรัม เพราะพกพาง่ายเหมาะสมเป็นของฝากสามารถรับประทาน ในครอบครัวหมดในครั้งเดียว
- 4) ด้านความคงทน ที่กล่องบรรจุภัณฑ์ควรมี วันเดือนปี ที่ผลิตและหมดอายุ
- 5) ด้านประโยชน์หลังการใช้งาน บรรจุภัณฑ์นอกจากสวยงามเหมาะสมเป็นของฝากวัสดุที่ใช้ทำกล่องบรรจุภัณฑ์ควรทำมาจากกระดาษที่ย่อยสลายง่ายเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรใช้คุณลักษณะบรรจุภัณฑ์ ข้าวเหนียวโพนงาม ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาโดยขยายพื้นที่ไปยังพื้นที่อื่น
- 2) ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวเหนียวโพนงามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กฤตพงศ์ ศรีพงษ์พันธุ์กุล. (2556). การลดต้นทุนการผลิตข้าว. สืบค้นเมื่อ 11 กันยายน 2564, จาก https://agkb.lib.ku.ac.th/rd/search_detail/result/326991.
- ชลธิศ ดาราวงษ์. (2558). การจัดการผลิตภัณฑ์และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ธนาเพลส จำกัด.

- ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร, รุ่งทิวา ชูทอง และ สุรชาติพิทย์ ท้าวจบ. (2563). การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตลาดดิจิทัลผลิตภัณฑ์ข้าวปลอดสารแปรรูปกลุ่มวิสาหกิจข้าวเตาปูน. **วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**, 12(3), 24-34.
- นิตา ชูโต. (2551). **การวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: บริษัท พรินท์โพร จำกัด.
- พาฝัน รัตนะ, ประเมศวร์ ประแก้ว, จิราภรณ์ สระโณ, นเรศ ธรรมเพชร และ ฐานันท์ ตั้งจุจิล. (2563). การพัฒนาต้นแบบบรรจุภัณฑ์ข้าวกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านเกาะไหล อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา. ใน **การประชุมมหาดไทยวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 11**. หน้า 758–768. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ประภัสสร คุ่มตระกูล. (2559). **แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สบู์เหลว น้ำผึ้งชั้นโรงวิสาหกิจชุมชนกระแจะจันทร์ อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ สำหรับผู้บริหาร วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุมาลี ทองรุ่งโรจน์. (2555). **การออกแบบบรรจุภัณฑ์**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- องค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม. (2564). **ข้อมูลหน่วยงาน**. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2564, จาก https://phonngam.go.th/index/?category=menu8254&show_type=1.
- Briston, J. & Neill, T. (1972). **Packaging Management**. Madison: Gower.
- Cochran, W.G. (1977). **Sampling Techniques**. 2nd ed. New York: Wiley.